

Polismyndigheten
Rikspolischefens kansli
Byråchefen Håkan Öberg

Straffrättslig och arbetsrättslig prövning avseende anställda inom Polismyndigheten

Inledning

Straffrättslig prövning av handlingar begångna av anställda inom Polismyndigheten hanteras av avdelningen för särskilda utredningar under ledning av åklagare vid Åklagarmyndighetens särskilda åklagarkammare.

Efter en straffrättslig prövning prövas det om det finns anledning att gå vidare med en arbetsrättslig prövning. Denna prövning sker inom Polismyndigheten. För den händelse myndigheten finner anledning att gå vidare prövas frågan slutligt av antingen Polismyndighetens personalansvarsnämnd eller Statens ansvarsnämnd beroende på vilken befattningshavare som är berörd.

Straffrättslig prövning

Avdelning för särskilda utredningar ansvarar för att handlägga brottsanmälningar mot bland annat polisanställda.

Syftet med den särskilda ordningen för prövning av anmälningar om brott av polisanställda är att säkerställa en objektiv och självständig prövning. Avdelningens oberoende i förhållande till Polismyndigheten i övrigt garanteras bland annat genom att dess chef utses av regeringen och genom att avdelningen har ett eget anslag för finansiering av sin verksamhet. Avdelningen har också egna ärendehanteringssystem och egna lokaler. Förutom utredningsverksamhet bedriver avdelningen även underrättelse- och spaningsverksamhet.

Handläggningen vid avdelningen för särskilda utredningar sker under ledning av åklagare vid Åklagarmyndighetens särskilda åklagarkammare. Förundersökningarna är sålunda åklagarledda vilket innebär att alla beslut fattas av åklagare. Åklagaren meddelar beslut om förundersökning ska inledas eller inte. Om en förundersökning inleds läggs ärendet ut på en utredningsenhet och åklagaren ger direktiv om vilka åtgärder som ska vidtas i

utredningen. Rättegångsbalkens regler gäller på samma sätt som i alla andra utredningar.

Avdelningen för särskilda utredningar ska enligt 14 § förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare informera regionpolischefen eller motsvarande om inkomna eller avslutade ärenden som gäller anställda inom polisen. Avdelningen ska även informera om andra omständigheter som kan vara av betydelse för bedömningen om den anställde bör omplaceras, stängas av, sägas upp eller avskedas.

Den arbetsrättsliga bedömningen bereds av polisregionernas grupper för skiljande- och disciplinärenden utom för befattningshavare som ska prövas av Statens ansvarsnämnd. I det senare fallet bereds den arbetsrättsliga bedömningen vid personalansvarsnämndens sekretariat.

Arbetsrättslig prövning

Efter en straffrättslig prövning prövas det om det finns anledning att gå vidare med en arbetsrättslig prövning. Denna prövning sker enligt lagen (1982:80) om anställningsskydd och lagen (1994:260) om offentlig anställning. Prövningen bereds av polisregionernas grupper för skiljande- och disciplinärenden. För befattningshavare som faller inom ansvarsområdet för Statens ansvarsnämnd sker beredningen av prövningen av personalansvarsnämndens sekretariat.

Prövningen innefattar inte en överprövning av åklagarens beslut. Prövningen omfattar endast skiljande från anställning och disciplinärt ansvar.

En arbetstagare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter i anställningen, får meddelas disciplinpåföljd för tjänsteförseelse. Är felet med hänsyn till samtliga omständigheter ringa, får någon påföljd inte meddelas. Disciplinpåföljder är varning och löneavdrag.

Disciplinpåföljd får meddelas bara om arbetstagaren inom två år från förseelsen skriftligen har underrättats om vad som anförs mot honom.

När en åtgärd har vidtagits för att åtal skall väckas mot en arbetstagare, får arbetsgivaren inte inleda eller fortsätta ett disciplinärt förfarande med anledning av vad som har föranlett åtgärden.

Disciplinärt förfarande får inledas eller, om det redan tidigare har inletts, fortsättas bara om åklagare eller domstol vid den straffrättsliga prövningen har kommit fram till att det som hänt inte utgjort något brott.

Om en åklagare däremot har underlåtit att åtala en gärning av skälet att bevisningen är för svag eller en domstol av samma anledning har meddelat en frikännande dom, får inte personalansvarsnämnden pröva samma agerande och då göra en annan bevisvärdering eftersom det skulle innebära att nämnden överprövar åklagarens respektive domstolens bedömning.

Disciplinpåföljd får inte meddelas efter det att arbetstagarens anställning har upphört eller uppsägning har ägt rum såvida inte arbetstagaren övergår från en myndighet till en annan mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Personalansvarsnämnden (PAN)

Av 49 § förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten framgår att det vid Polismyndigheten ska finnas en personalansvarsnämnd.

Nämnden prövar frågor om skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden när anställningen inte är en provanställning, disciplinansvar, åtalsanmälan och avstängning för anställda vid myndigheten förutom de befattningshavare som faller under Statens ansvarsnämnds prövning. Nämnden prövar även efter överklagande frågor om disciplinpåföljd mot eller avstängning eller avskiljande av studenter vid polisprogrammet.

På begäran av domstol avger nämnden även yttranden för att domstolen enligt 29 kap 5 § första stycket 6 p brottsbalken vid straffmätningen ska kunna beakta om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning.

Nämnden består av rikspolischefen, som är ordförande, personalföreträdare, tre företrädare för myndigheten som rikspolischefen bestämmer och två av regeringen särskilt förordnade ledamöter. Rikspolischefen bestämmer vem som ska vara vice ordförande i nämnden.

Ärenden om skiljande från anställning och disciplinansvar handläggs av gruppen för skiljande- och disciplinärenden i den polisregion där den anställde är placerad. Efter beredning föredras ett ärende för beslut av regionpolischef eller avdelningschef. Om ansvarig chef bedömer att det finns skäl att pröva om en arbetstagare ska skiljas från sin anställning eller meddelas en disciplinpåföljd anmäler regionen eller avdelningen ärendet till personalansvarsnämnden för prövning. Ärendena bereds vid nämndens sekretariat inför beslut av nämnden.

Statens ansvarsnämnd (SAN)

Enligt 34 § lagen (1994:260) om offentlig anställning beslutar Statens ansvarsnämnd i frågor om disciplinansvar, åtalsanmälan och avskedande, när det gäller arbetstagare som är anställda genom beslut av regeringen och arbetstagare som utan att vara anställda genom beslut av regeringen har en verksledande eller därmed jämförlig ställning.

Av punkt 4.5 i Polismyndighetens riktlinjer (PM 2019:27) för handläggning av ärenden om disciplinansvar och skiljande från anställningen m.m. följer att kretsen – förutom rikspolischefen, chefen för nationella operativa avdelningen och chefen för avdelningen för särskilda utredningar – omfattar regionpolischefer, biträdande regionpolischefer, avdelningschefer, biträdande avdelningschefer och ledamöter i personalansvarsnämnden. Även chefen för internrevisionen ingår i kretsen.

Av punkt 3.1 Polismyndighetens riktlinjer (PM 2017:70) för handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare följer i fråga om ärenden som avser anställda som prövas av Statens ansvarsnämnd att avdelningen för särskilda utredningar fullgör sin informationsskyldighet enligt 14 § förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare till sekretariatet för personalansvarsnämnden.

Ärenden som rör anställda som prövas av Statens ansvarsnämnd ska enligt punkt 4.5 Polismyndighetens riktlinjer (2019:27) för handläggning av ärenden om disciplinansvar och skiljande från anställningen m.m. beredas av sekretariatet för personalansvarsnämnden. Rikspolischefen fattar beslut i sådana ärenden.

Skillnaden mellan personalansvarsnämnden och Statens ansvarsnämnd

Hanteringen avseende befattningshavare som prövas av Statens ansvarsnämnd avviker inte från hanteringen av övriga polisanställda förutom att beredning sker av personalansvarsnämndens sekretariat istället för av grupperna för skiljande- och disciplinärenden och att beslut fattas av rikspolischefen istället för av regionpolischeferna eller avdelningscheferna.